

Sygn. I C 237/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 listopada 2013 r.

Sąd Okręgowy w Słupsku I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Małgorzata Banaś
Protokolant:	Małgorzata Bugiel

po rozpoznaniu w dniu 15 listopada 2013 r. w Słupsku

na rozprawie

sprawy z powództwa S. S.

przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w S.

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli

1. oddała powództwo;
2. nie obciąża powoda kosztami procesu.

Na oryginale właściwy podpis

Sygn. akt IC 237/13

UZASADNIENIE

Powód S. S. w pozwie wniesionym do Sądu Okręgowego w S. domagał się zobowiązanie Spółdzielni (...) z siedzibą w S. do zawarcia umowy ustanowienia odrębnej własności lokalu mieszkalnego położonego przy ul. (...) w S. wraz z udziałem w nieruchomości wspólnej na jego rzecz i do określenia udziału w nieruchomości wspólnej dla lokalu mieszkalnego wskazanego powyżej. W uzasadnieniu żądania wskazał, że przysługuje mu spółdzielcze własnościowe prawo do spornego lokalu, a pozwana do dnia złożenia pozwu nie przeniosła na niego własności lokalu, mimo ustawowego obowiązku.

Jako podstawę prawną zgłoszonego powództwa powód wskazał art. 17¹⁴ ustęp 1 i 1¹ ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz.U. z 2003 roku, Nr 119, poz. 11616 ze zm.)

Pozwana Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) w S. wnosząc o oddalenie powództwa jako co najmniej przedwczesnego, wskazała, iż nie kwestionuje tego, że zgodnie z art. 17¹⁴ ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych na pisemne żądanie członka lub osoby niebędącej członkiem spółdzielni, którym przysługuje spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu, spółdzielnia jest obowiązana zawrzeć umowę przeniesienia własności lokalu po spełnieniu warunków określonych w pkt. 1 i 2 ust. 1 art. 17¹⁴ ustawy. Powyższy przepis dotyczy

wszystkich osób posiadających własnościowe prawo do lokalu. W niniejszej sprawie istotne jest jednak, to iż własnościowe prawo do lokalu przy ul. (...) w S. przysługiwało powodowi i jego żonie A. S., a po jej zgonie w dniu 2 maja 2012 r, przysługuje powodowi i spadkobiercom jego żony. Powód pomimo pouczenia w tym przedmiocie nie przedstawił do Spółdzielni postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po zmarłej żonie A. S., ani też dowodu wszczęcia takiego postępowania.

Sąd ustalił co następuje:

Powód domagał się nakazania pozwanej Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w S. złożenia oświadczenia woli o przekształceniu (ustanowieniu) przez pozwaną na jego rzecz odrębnej własności lokalu nr (...) położonego w S. przy ul. (...) wraz z udziałem w prawie własności nieruchomości.

S. S. był członkiem pozwanej Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w S. od dnia 29 maja 1967r. W dniu 9 lutego 1971r. otrzymał od Spółdzielni przydział mieszkania typu lokatorskiego o pow. 26,4 m² przy ul. (...) w S..

W dniu 19 czerwca 1976r. powód zawarł związek małżeński z A. S..

Budynek ten i jego lokatorów pozwana Spółdzielnia przekazała w 1980 roku do zasobów Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w S.. Z tych względów powód podobnie jak inni członkowie spółdzielni zamieszkujący w budynku przy ul. (...) poza tymi którzy nie złożyli deklaracji przystąpienia do (...) Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w S. został wykreślony z listy członków pozwanej spółdzielni.

bezsporne – nadto deklaracja przystąpienia do spółdzielni k. 62, przydział lokalu k. 63, rejestr członków k. 66 akt, protokół z posiedzenia zarządu k.68 akt.

Od 29 grudnia 1980r. S. S. był członkiem (...) Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w S. wpisanym do rejestru członków pod numerem 9850.

W dniu 31 lipca 1989r. powód wystąpił do zarządu Spółdzielni o skreślenie go z rejestru członków z uwagi na otrzymanie nowego mieszkania w zasobach Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w S..

Z dniem 1 sierpnia 1989r. powód został wykreślony z rejestru członków spółdzielni w związku z przeniesieniem członkostwa i skierowaniem do zasiedlenia mieszkania w zasobach Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w S.. Wraz z przeniesieniem rejestracji zostały przekazane w całości dokumenty znajdujące się w aktach członkowskich.

bezsporne – nadto wystąpienie ze (...) Czyn k. 77, protokół zdawczo-odbiorczy k. 78 akt.

W dniu 28 sierpnia 1989r. powód złożył deklarację przyjęcia w poczet członków Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w S., i z dniem 2 marca 1990r. został przyjęty i wpisany do rejestru członków pod numerem (...), a następnie w dniu 9 marca 1990r. Spółdzielnia przydzieliła powodowi lokal mieszkalny przy ul. (...) w S. na warunkach własnościowego prawa do lokalu i wskazała powoda oraz jego żonę A. S., jako osoby mające prawo zamieszkania w przydzielonym lokalu.

Żona powoda zmarła w dniu 29 maja 2012r. małżonkowie nie mieli dzieci. A. S. w chwili śmierci posiadała pięcioro żyjącego rodzeństwa.

bezsporne – nadto deklaracja przystąpienia do spółdzielni k. 42, przydział lokalu k. 43,

W dniu 19 grudnia 2012r. powód złożył w pozwanej Spółdzielni wniosek o wyodrębnienie zajmowanego przez niego lokalu i przeniesienie na jego własność. W odpowiedzi na powyższe spółdzielnia poinformowała powoda pismem z dnia 7 listopada 2012r. o konieczności uregulowania spraw spadkowych po zmarłej żonie, co potwierdziła także w piśmie z 8 stycznia 2013r. będącym odpowiedzią na wniosek powoda o przeniesienie lokalu w odrębną własność.

dowód: pismo pozwanej Spółdzielni z dnia 7.11.2012r. k.9, pismo z dnia 0.01.2013r. k. 12 akt.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

S. S. członkiem pozwanej Spółdzielni Mieszkaniowej (...) był od dnia 29 maja 1967r. i otrzymał przydział na mieszkanie przy ul. (...) w S. na zasadach spółdzielczego prawa lokatorskiego. Od dnia 19 czerwca 1976r. wspólnie z powodem zamieszkiwała jego żona A. S.. Następnie uwagi na przekazanie budynku przy ul. (...) w 1980 r. do zasobów (...) Spółdzielni Mieszkaniowej (...), S. S. został wykreślony z rejestru członków pozwanej spółdzielni i przyjęty w poczet członków Spółdzielni (...) w dniu 29 grudnia 1980r.

Uwzględniając wniosek powoda o przydział większego mieszkania. Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) skierowała go do zasiedlenia mieszkania przy ul. (...) w S. znajdującego się w zasobach Spółdzielni Mieszkaniowej (...) która przydzieliła powodowi ten lokal w dniu 9 marca 1990r. na warunkach spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego, a przydział lokalu nastąpił w czasie pozostawania powoda w związku małżeńskim. Wcześniej, bo w dniu 28 sierpnia 1989r. powód złożył deklarację przystąpienia do Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w charakterze członka, natomiast w poczet członków został przyjęty w dniu 2 sierpnia 1990r. na podstawie decyzji nr (...). W dniu 1 sierpnia 1989r. powód został wykreślony z rejestru członków (...) Spółdzielni Mieszkaniowej (...).

Zgodnie z obowiązującymi w czasie przydziału przepisem art. 215 § 2 prawa spółdzielczego z dnia 16 września 1982r. i § 17 ust. 1 statutu pozwanej Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w S. uchwalonego przez Zebranie Przedstawicieli Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w dniu 27 czerwca 1983r. i stanowiącego tekst jednolity uwzględniający zmiany dokonane w uchwale z 20 czerwca 1987r. spółdzielcze prawo do lokalu, przydzielone obojgu małżonkom lub jednemu z nich w czasie trwania małżeństwa dla zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych rodziny, należy wspólnie do obojga małżonków bez względu na istniejące między nimi stosunki majątkowe. O tym, czy spółdzielcze prawo do lokalu należy do obojga małżonków czy też do jednego z nich, decydują przesłanki materialnoprawne nabycia tego prawa, a nie formalna okoliczność, który z nich jest stroną stosunku prawnego, na podstawie którego doszło do nabycia prawa. Jest więc bez znaczenia, czy w tytule tego nabycia są uwidocznieni oboje małżonkowie czy też tylko jedno z nich. Decyduje okoliczność, że nabyte prawo stanowi dorobek małżonków w rozumieniu art. 31 i 32 k.r.o. Zasadą przy tym jest, że nabyte prawo stanowi dorobek, a do wyjątkowych należą sytuacje, gdy przypada ono tylko jednemu z małżonków (art. 31 i 32 k.r.o.). Dla oceny, że spółdzielcze prawo do lokalu przynależy do obojga małżonków, jest natomiast obojętne źródło i czas wpłacenia wkładu.

Spółdzielcze prawo do lokalu przydzielone w czasie trwania małżeństwa należy zatem wspólnie do obojga małżonków nawet wówczas, gdy jeden z małżonków nie jest członkiem spółdzielni. Decydującym warunkiem uznania wspólności prawa małżonków do lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w S., był przydział tego lokalu dokonany w czasie trwania małżeństwa, nie zaś pochodzenie wkładu budowlanego, jak wywodził powód. Bezzasadnym zatem jest argument powoda który swoje wyłączne prawo do tego lokalu wywodzi z faktu, że wkład mieszkaniowy na ten lokal wniósł – jak twierdzi, w całości z majątku osobistego a także, że przed zawarciem małżeństwa dokonywał wszystkich czynności związanych z poprzednim lokalem przy ul. (...) w S., na który wpłacił ze swojego majątku odrębnego wkład mieszkaniowy. Wbrew odmiennemu twierdzeniu powoda, wniesiony przez niego wkład budowlany należał do obojga małżonków. Zgodnie bowiem z obowiązującym w czasie przydziału lokalu art. 215 § 4 prawa spółdzielczego, „jeżeli stosunki majątkowe między małżonkami podlegają wspólności ustawowej, wkład mieszkaniowy lub budowlany należy przed przydziałem lokalu wspólnie do obojga małżonków, niezależnie od pochodzenia środków, z których został zgromadzony. Przepis ten nie narusza uprawnienia każdego z małżonków do żądania zwrotu wydatków i nakładów poczynionych z jego majątku odrębnego na majątek wspólny”.

W ocenie Sądu nie ulega wątpliwości, iż prawo do lokalu co do którego powód zgłosił wniosek o wyodrębnienie i przeniesienie na jego własność zostało przydzielone w czasie trwania małżeństwa. Własnościowe spółdzielcze prawo do lokalu jest ograniczonym prawem rzeczowym, dziedzicznym i podlegającym obrotowi prawnemu. Wspólność małżeńska może istnieć tylko między małżonkami, dlatego ustaje ona ex lege z chwilą ustania małżeństwa na skutek

śmierci jednego z małżonków rozvodu lub unieważnienia małżeństwa. Zasada ta odnosi się także do wspólności spółdzielczego prawa do lokalu zarówno istniejącej w ramach wspólności dorobku, jak i samoistnej.

Zgodnie z ust. 1 art. 17¹⁴ ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r o spółdzielniach mieszkaniowych na pisemne żądanie członka lub osoby niebędącej członkiem spółdzielni, którym przysługuje spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu, spółdzielnia jest obowiązana zawrzeć umowę przeniesienia własności lokalu po spełnieniu pkt. 1 i 2 ust. 1 art. 17¹⁴ ustawy. Własnościowe prawo do lokalu przy ul. (...) w S. przysługiwało powodowi i jego żonie A. S., a po jej zgonie, który nastąpił w dniu 29 maja 2012r., przysługuje powodowi i spadkobiercom jego żony. Zgodnie z § 73 statutu pozwanej spółdzielni oraz stosownie do treści art. 17⁹ ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. który zastąpił uchylone art.228 i 233 prawa spółdzielczego z dnia 16 września 1982r., w razie śmierci jednego z małżonków, którym spółdzielcze prawo do lokalu przysługiwało wspólnie, stosuje się odpowiednio ust 1. tego artykułu stanowiący, że „ jeżeli spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu przeszło na kilku spadkobierców, powinni oni w terminie jednego roku od otwarcia spadku, wyznaczyć spośród siebie pełnomocnika w celu dokonywania czynności prawnych związanych z wykonywaniem tego prawa, włącznie z zawarciem w ich imieniu umowy o przeniesienie własności lokalu. Bezsprzecznie do dnia wytoczenia niniejszego powództwa powód nie przedstawił pozwanej Spółdzielni postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po zmarłej żonie A. S., ani też dowodu wszczęcia takiego postępowania.

Słusznie zatem podnosiła pozwana, iż do czasu ustanowienia kręgu spadkobierców po zmarłej żonie A. S. wniosek powoda o ustanowienie odrębnej własności lokalu przy ul. (...) nie może być zrealizowany. Z tych względów również i powództwo podlegało oddaleniu.

Niezależnie od stanowisk prezentowanych w tym przedmiocie przez Sąd Najwyższy w wydanych orzeczeniach poczynając od postanowienia z dnia 21 sierpnia 2008 r. (...), do którego treści odwoływały się Sądy obu instancji, a następnie w postanowieniu z dnia 3 lutego 2010r. II (...) i wyroku z dnia 23 czerwca 2010r. II (...) zawierającym odmienne stanowisko od wcześniejszego, istotne na dzień dzisiejszy jest rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego w wyroku z dnia 27 lipca 2012r. a mianowicie, że art. 49¹ zdanie drugie ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych w zakresie obciążanie pozwanej spółdzielni mieszkaniowej kosztami procesu niezależnie od wyniku postępowania jest niezgodne z konstytucją. Sędziowie Trybunału podkreślili w uzasadnieniu wydanego orzeczenia, że dotychczasowe rozwiązanie ma negatywne skutki dla majątku spółdzielni, który jest prywatnym majątkiem członków spółdzielni, w sytuacji gdy powód nigdy nie ponosi żadnej odpowiedzialności finansowej za nadużycie prawa do złożenia powództwa przeciwko spółdzielni mieszkaniowej, niezależnie od swojej sytuacji majątkowej i zachowania w toku procesu. Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, tak duża dysproporcja sytuacji stron postępowania narusza zasadę równości w sferze postępowania cywilnego, wynikającą z art. 45 ust. związku z art., 32 ust. 1 konstytucji.

W tym stanie rzeczy brak było podstaw do przyznawania zwrotu kosztów procesu poniesionych przez powoda. Jednocześnie Sąd orzekając o kosztach procesu na podstawie art.102 kpc w zw. z art.108 kpc odstąpił od obciążania powoda kosztami należnymi pozwanej.

Przepis art. 102 urzeczywistnia zasadę słuszności i jako wyjątkowy - stanowiący wyłom w zasadzie odpowiedzialności za wynik procesu - nie podlega wykładni rozszerzającej. Nie konkretyzuje on pojęcia „wypadków szczególnie uzasadnionych”, toteż ich kwalifikacja należy do sądu, który - uwzględniając całokształt okoliczności konkretnej sprawy - powinien kierować się własnym poczuciem sprawiedliwości.

Do kręgu okoliczności branych pod uwagę przez sąd przy ocenie przesłanek z art. 102 należą zarówno fakty związane z samym przebiegiem procesu, jak i będące „na zewnątrz” procesu, zwłaszcza. Unormowanie zawarte w art. 102 k.p.c. daje więc sądowi swobodę w rozstrzyganiu o rozłożeniu ciężaru kosztów procesu, w "wypadkach szczególnie uzasadnionych". Uwzględniając więc zasady słuszności sąd może zasądzić od przegrywającego tylko część kosztów lub nie obciążać go w ogóle kosztami. W ocenie Sądu w niniejszej sprawie zachodziły po stronie powoda przesłanki do zastosowania art.102 k.p.c.

Na oryginale właściwy podpis